

A Könyvtári Intézet szakképzési és továbbképzési tevékenysége – 2019. szeptember – 2022. június

HANGODI Ágnes

A felnőttképzés új európai cselekvési programja

Az Európai Tanács 2021 decemberében állásfoglalást adott ki a felnőttkori tanulásra vonatkozó, 2021 és 2030 közötti időszakra szóló új európai cselekvési programról.¹ A cselekvési program átfogó célja a mindenki számára elérhető formális, nem formális és informális tanulási lehetőségek biztosításának, népszerűsítésének és igénybevételének bővítése és javítása. Az állásfoglalás szerint a felnőttoktatás az egész életen át tartó tanulás fontos elemeként a jelenlegi és a jövőben várható éghajlatváltozási, demográfiai, technológiai kihívások és az olyan összetett átmenetek, mint a digitális és a zöld átállás kezelése során hozzájárulhat a gazdaság és a társadalom megerősítéséhez és reziliensebbé tételéhez. A felmérések szerint a koronavírus-járvány alatt a felnőttoktatás tanulási környezetében olyan változások következtek be, amelyek ugyan sokszínűvé tették a felnőttoktatási gyakorlatot, de a Covid19-járvány előtti időszakhoz képest 1,6%-kal csökkent a képzésekben való részvétel amellet, hogy az európai felnőtt lakosság egy része az írás-olvasási, a számolási és a digitális készségek terén is jelentős hiányos-

ságokkal küzd. A kitűzött uniós célértékek szerint 2030-ra azon 25–64 éves felnőttek arányának, akik a megelőző 12 hónapban tanulási tevékenységben vettek részt, legalább 60%-ot kell elérnie. A Tanács az állásfoglalásban felhívja a munkáltatók figyelmét arra, hogy a felnőttkori tanulás jobb eredményekkel szolgál, javítja a munkafolyamatok minőségét, fokozza a kreativitást és az innovációt, továbbá erősíti a munkavállalók elköteleződését.

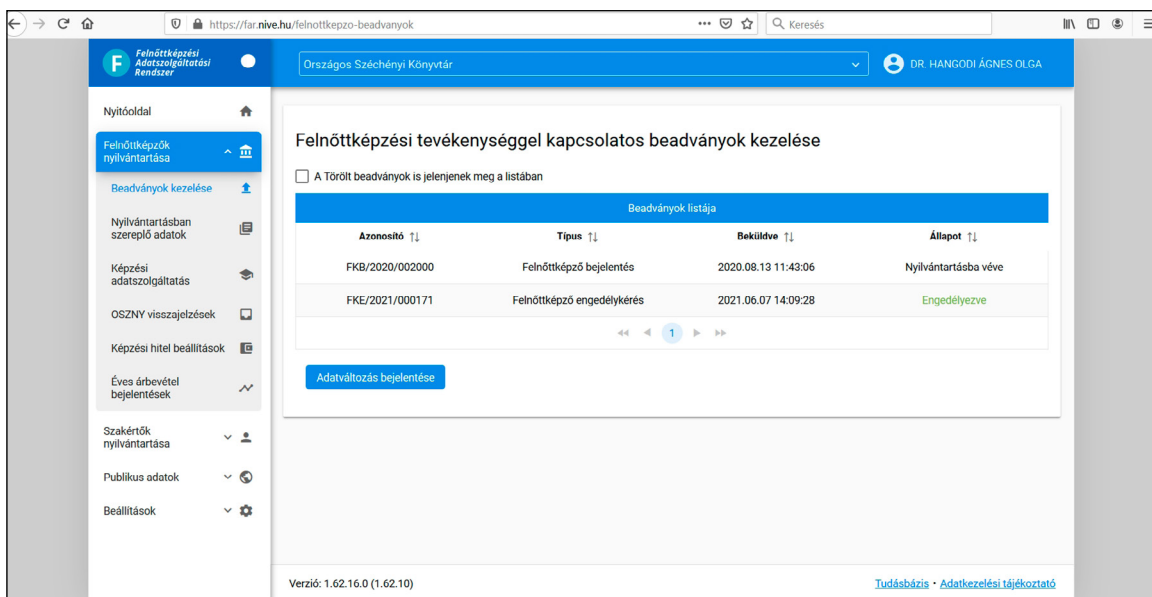
A könyvtárak számára a Tanács állásfoglalása két szempontból is jelentőséggel bír: a könyvtárosok egy része a felnőttoktatás keretein belül szerzi meg szakképzettségét, maguk a könyvtárak pedig továbbra is aktív szerepet játszhatnak mind a formális, mind a nem formális felnőttképzésben, és közreműködhetnek a cselekvési program kiemelt területei: a környezettudatosság, a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos attitűdök és a digitális műveltség fejlesztésében, a digitális anyagokhoz való hozzáférés és a technológiák naprakész használatának biztosításában.

A hazai jogszabályi háttér változásai

A témában legutóbb 2019 nyarán jelent meg összefoglaló tanulmány;² az azóta eltelt időben a felnőttképzés jogszabályrendszere gyökeres változáson ment keresztül, és a változások erősen befolyásolták a könyvtári szakképzés és továbbképzés rendszerét is. A 2013-ban megalkotott felnőttképzési törvény³ 2020 januárjától módosította a felnőttképzés fogalmát, kibővítette a felnőttképzők körét, és a szintén megújított szakképzési törvénnyel⁴ összhangban átalakította a szakképzés szerkezetét. Az új feladatok végrehajtása érdekében mindkét törvény mellé új követő kormányrendelet⁵ született. A szakképzés rendszerében felszámolásra került az *Országos Képzési Jegyzék* (OKJ), kettévált a szakképző intézetekben folyó szakmai oktatás és a felnőttképzőknél folyó szakmai képzés fogalma – a kettő között átjárhatóság csak az egyik irányban létezik: a szakképzők folytathatnak szakmai képzést is, a felnőttképzők azonban nem kapcsolódhatnak be a szakmai oktatás formáiba. A felnőttképzési törvény a következőképpen határozza meg a felnőttképzés fogalmát:⁶ „[a] felnőttképző által célirányosan kompetenciakialakításra vagy -fejlesztésre irányuló és szervezeten megvalósuló – a köznevelési intézmény, a szakképző intézmény, illetve törvényben meghatározott oktatási és tehetséggondozó intézmény alapfeladatába vagy a felsőoktatási intézmény alaptervekenységébe nem tartozó – oktatás és képzés”. A fogalom tehát a korábbi szabályozáshoz

képest bővült, így a könyvtári terület szakmai képzései (segédkönyvtáros, könyv- és papírrestaurátor) mellett most már a továbbképzések és a könyvtárakban folyó, kompetenciafejlesztést célzó foglalkozások is a törvény hatálya alá kerültek.

Annak eldöntését megkönnyítendő, hogy milyen foglalkozások vonhatók ki a felnőttképzési törvény hatálya alól, a felnőttképzési hatóság ajánlásnak minősülő példatár⁷ adott ki. Összeállítói abból indultak ki, hogy ha a fogalom meghatározás három markáns jellemzője (szervezett, célirányos, kompetenciakialakításra vagy -fejlesztésre irányuló) közül valamelyik nem teljesül, akkor nem felnőttképzésről van szó. A példatár szerint tehát, ha a könyvtárakban megvalósuló foglalkozás típusa coaching, tanácsadás, korrepetálás, konzultáció, magán nyelvóra, bemutató előadás, konferencia, workshop, szakmai műhelymunka, hobbitevékenység (sakkfoglalkozás, gyöngyfüzés stb.), szakkör, akkor kivonható a törvény hatálya alól, és nem minősül felnőttképzésnek a könyvtári honlapon elérhető oktatási tartalom és az aköré szerveződő közösségimédia-csoport tevékenysége sem. A felnőttképzési törvény 2021. július 1-jei újabb módosítása⁸ az ingyenesen megvalósuló képzéseket is a törvény hatálya alá vonta abban az esetben, ha a felnőttképzésben részt vevők természetes személyazonosító adatainak rögzítésére is sor kerül. Felnőttképzési szakértői vélemények szerint a megfogalmazottakból így viszont az következik, hogy amennyiben a könyvtár a képzést ugyan ingyenesen biztosítja, de nem kéri el a képzésben részt vevők valamennyi természetes személyazonosító adatát, akkor a képzés nem tartozik a törvény hatálya alá. Ha a fogalom meghatározás vagy a 2021-es törvény módosítás elemei teljesülnek, akkor ezek a foglalkozások az eddig megszokott szervezés mellett komoly, ez idáig nem végzett feladatot rónak a könyvtárakra: nemcsak egy új jogszabálycsokor ismeretét és betartását várják el, de dokumentációs tennivalókkal és elektronikusan végzendő kötelezettségekkel is járnak. Az első, 15 000 forintos igazgatási-szolgáltatási díj befizetését is szükségessé tevő teendő az intézmény regisztrálása felnőttképzőként az *Ügyfélkapun* keresztül a *Felnőttképzési Adatszolgáltatási Rendszerben* (FAR).

1. kép

A Felnőttképzési Adatszolgáltatási Rendszer nyitólapja ügyfélkapus bejelentkezés után.

Forrás: <https://far.nive.hu/kezdolap>

A bejelentés befogadását a felnőttképzésért felelős államigazgatási szerv, a Pest Megyei Kormányhivatal nyolc napon belül az ügyfélkapus tárhelyre feltöltött *Határozat*ban közli, a könyvtár az ebben szereplő felnőttképzési nyilvántartási számot a képzési dokumentációban, hagyományos és elektronikus (pl. honlapon elhelyezett) tájékoztatókban köteles feltüntetni.⁹ A dokumentációs feladatot, a felnőttképzési szerződés megkötését a felnőttképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló kormányrendelet szabályozza,¹⁰ az elektronikus feladatokat, az ún. képzési adatszolgáltatást a megvalósított képzésekről pedig a FAR-ban kell elvégezni. A felnőttképzéseket szervező könyvtárak teendőit a Könyvtári Intézet részletes, képekkel és folyamatábrákkal illusztrált tájékoztatóval¹¹ segíti.

A segédkönyvtáros képzés átalakulása

A módosított felnőttképzési törvény átmeneti rendelkezései a korábbi rendszer szerint engedéllyel rendelkező képzőknek lehetőséget biztosítottak arra, hogy 2020. december 31-ig még OKJ-s képzésként indíthassák el tanfolyamaikat, a vizsgaszervezésre jogosult intézmények pedig 2022. december 31-ig megszervezhessék a lezajlott képzések vizsgáit,¹² így az OKJ-s segédkönyvtáros képzést valamennyi könyvtáros képzőhely – sőt: egy újonnan csatlakozó budapesti profitorientált felnőttképző intézmény¹³ is – elindította, a Könyvtári Intézet pedig 2022 februárjával bezárólag lebonyolította a tanfolyamok komplex szakmai vizsgáit.

	Könyvtári Intézet	BME OMIKK	Győr	Miskolc	Nyíregyháza	Szeged	Vendéglátó Akadémia Kft.
2019	25	30	18	24	26	16	-
2020	26	22	18	24	22	18	-
2021	26	-	16	20	19	19	70
2022. február	-	-	-	-	-	-	56
Összesen	77	52	52	68	67	55	136
Mindösszesen	507						

1. táblázat

A segédkönyvtáros képzést sikeresen befejezők száma, 2019–2022. február¹⁴

Mivel az OKJ-s rendszer nemcsak megszűnt, de a felnőttoktatás ágazati irányításának szándéka szerint az újonnan kialakuló rendszerben csökkennie kellett az újonnan engedélyezett szakmák számának, a segédkönyvtáros képzés sorsát is újra kellett gondolni. Az természetesen egyértelmű volt, hogy a könyvtárosképzésben helye van, hiszen a szakmát erősen sújtja az elvándorlás, a nyugdíjazások és az, hogy a könyvtáros felsőoktatásból egyre kevesebb felsőfokú végzettségű könyvtáros kerül ki, mellettük tehát a szakma derékhadát képezhetik a könyvtárakba kerülő segédkönyvtárosok. Ezt a könyvtárosképzésben betöltött helyet a 2020-as év végén alátámasztotta a november 1-jén hatályba lépett 39/2020. (X. 30.) EMMI-rendelet a kulturális intézményben foglalkoztatottak munkaköreiről és foglalkoztatási követelményeiről, az intézményvezetői pályázat lefolytatásának rendjéről, valamint egyes kulturális tárgyú rendeletek módosításáról,¹⁵ amely a korábbi munkaügyi rendelethez hasonlóan könyvtári szakmai munkakörként határozta meg a segédkönyvtáros munkakört és szakirányú középfokú szakképzettséget rendelt hozzá végzettségként, a következőképpen definiálva a szakirányú középfokú szakképzettség fogalmát: „az államilag elismert szakképzésben szerzett, a kulturális intézmény alaptevékenységének vagy az ellátott munkakörnek megfelelő, a szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény szerinti oklevéllel igazolt szakma, érettségire épülő szakképesítés vagy a Magyar Képesítési Keretrendszer szerinti 5. szintű szakképesítés”.¹⁶

A képzés koordinációját ellátó Könyvtári Intézet az új előírásoknak megfelelően, az ágazati minisztérium két főosztályának – Könyvtári és Levéltári Főosztály, Köznevelési Stratégiai Főosztály – támogatásával, képzőhelyi partnereivel folyamatosan egyeztetve, 2021 elején elkészítette a segédkönyvtáros szakképesítés megszerzésére irányuló szakmai képzést megalapozó programkövetelményt,¹⁷ amelyet májusban az engedélyezést végző Innovációs és Technológiai Minisztérium elfogadott. A programkövetelményt a minisztériumi háttérintézményként létrehozott Innovatív Képzéstámogató Központ Zrt. honlapján¹⁸ tették hivatalosan közzé, ettől kezdve minden, segédkönyvtáros képzést indítani szándékozó felnőttképzőnek ehhez kell igazítania, ez alapján kell kidolgoznia képzési programját.¹⁹ A segédkönyvtáros szakmai képzés a felnőttképzés új rendszerében új ágazati besorolást kapott, az *Újságírás és más információszolgáltatás* elnevezésű képzési irányhoz tartozik, képzési területe (KEOR²⁰): *Könyvtári, levél-*

tári ismeretek, információkezelés – ezen a területen a *levéltári asszisztens, ügykezelő, irattáros* képzés szerepel még a rendszerben. A programkövetelmény kidolgozásának időszakában a levéltári terület javasolta ugyan, hogy a könyvtári terület is térjen vissza az „asszisztens” kifejezés használatához, de végül elfogadták indoklásunkat a segédkönyvtáros elnevezés megtartására. A programkövetelményben meghatározásra került a képzés EKKR²¹-, MKKR²²- és DKR²³-szintje: sikerült szintnövelést elérnünk a korábbiakhoz képest, jelenleg a képzés 5-ös szintűnek minősül mindhárom rendszerben. Az MKKR-ben a *tudás – képességek – attitűdök – autonómia és felelősség* négyes fogalomkeretében ez a szint többek között a következő kompetenciák meglétét várja el: általános és szakspecifikus elméleti és gyakorlati ismeretek; nyitottság a szakterület új eredményei iránt; a szakma feladatainak megoldása: megtervezése és lebonyolítása; önálló munkavégzés; döntések a szakterület jogi, etikai szabályainak figyelembevételével. Ugyanebben a fogalomkeretben, táblázatos formában írja körül a programkövetelmény a segédkönyvtáros képzés szakmai követelményeit is.²⁴

Nem változott a képzés bemeneti követelménye (érettségi bizonyítvány) és az az óraszámkeret (420–480 óra) sem, amely a képzést korábban jellemezte, ugyanakkor az új jogszabályi előírásokhoz igazodva átalakult a vizsgáztatás rendszere. A számonkérések megszervezésére, lebonyolítására kizárólag akkreditációs eljárással minősített vizsgaközpontok jogosultak.²⁵ A Könyvtári Intézet az új szakképzési rendszerben már nem rendelkezik vizsgaszervezési joggal, a vizsgaközponti akkreditáció elindítására vonatkozó döntés a nemzeti könyvtár jogkörébe tartozik.

A most már képesítő vizsgának nevezett számonkérés²⁶ két részből áll. A 100 pontos írásbeli feladatsor tesztkérdéseket tartalmaz a következő témakörökből: könyvtártörténet, az információhordozók fejlődése és a dokumentumtípusok jellemzői, könyvtárszakmai kapcsolatok, könyvtári szaksajtó, a működési dokumentumok tartalma és felépítése, az Országos Dokumentumellátási Rendszer és a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer, a Könyvtári Intézet szolgáltatásai, az állományvédelem alapjai, magyar közös katalógusok, digitális könyvtárak, gyűjtemények, a digitalizálás szerzői jogi háttere, könyvtári minőségbiztosítási alapismeretek. A vizsga másik része az új felnőttképzési módszertani elvárásnak megfelelően projektfeladat: könyvtárhasználati vagy gyűjtőköri szabályzat részletének elemzése, továbbá a beiratkozással, a kölcsönzéssel és feltételeivel, a könyvtár-

közi dokumentumszolgáltatással kapcsolatos helyzetgyakorlat megoldása. Mind az írásbeli, mind a projektfeladat százalékos eredménye és érdemjegye súlyozottan számít bele a vizsga egy érdemjegyben kifejezett végeredményébe.

A Könyvtári Intézet a programkövetelmény kialakításához hasonlóan a képzési programot is az ágazati irányítással egyeztetve, képzőhelyi partnerei előzetes véleményének figyelembevételével készítette el. A képzési program a korábbi évekhez hasonlóan képzőhelyi konszenzussal elfogadott változat, ezzel kívánjuk biztosítani, hogy a munkáltatók biztosak lehessenek abban: azonos tematika alapján képzett munkavállalót vesznek fel, ha az segédkönyvtáros bizonyítvánnyal a kezében pályázik náluk. A szakmai kompetenciákat a vonatkozó jogszabályi előírásokat²⁷ betartva és a képesítési keretrendszer szabályaihoz igazodva a *készségek, képességek – ismeretek – elvárt viselkedésmódok, attitűdök – önállóság és felelősség mértéke* négyes rendszerében határoztuk meg. Az új programban a korábbi teljes óraszámhoz képest néhány százalékos csökkentést fogadtunk el, jelenleg a képzés 440 órás, és az óraszámokon belül tovább nőtt a gyakorlati órák aránya: a korábbi 67 százalék helyett 71 százalék. A modulrendszer helyett foglalkozásokra bontott tananyagegységekben (tantárgyakban) kell gondolkodnunk, de ez sokkal inkább az új jogszabályi környezetnek megfelelő elnevezés-változás, semmint a korábbi szerkezet felrúgása, így továbbra is három nagy, a könyvtári munkafolyamatoknak megfelelő egység adja a képzés alapszerkezetét: a könyvtári rendszer működése; könyvtári gyűjteményszervezés és állományfeltárás; könyvtári olvasószolgálat és tájékoztatás. A képzési program körülírja minden tananyagegység célját, a megtanítandó és elsajátítandó témaköröket, az ehhez szükséges foglalkozások megnevezését, számát, a tananyagegységhez rendelt óraszámot, a megvalósítás során alkalmazott képzési módszereket és munkaformákat, az ellenőrzés és az értékelés módját, valamint a maximális csoportlétszámot.²⁸

A koronavírus-járvány idején gyakran használt online valós idejű jelenléti forma most már akadály nélkül alkalmazható a képzés során, hiszen a kontaktóra fogalmát a módosítás után így határozza meg a felnőttképzési törvény: „[a] képzésben részt vevő személyes jelenlétét vagy – az olyan tanóra kivételével, amely olyan kompetencia átadására irányul, amely kizárólag személyes jelenlét mellett sajátítható el – interaktív és távolléti kapcsolattal vagy zárt rendszerű távoktatási képzésmenedzsmet rendszerrel megvaló-

suló jelenlétét igénylő tanóra”.²⁹ Nyilvánvaló, hogy a segédkönyvtáros képzés gyakorlatorientáltsága a tanórák túlnyomó részében igényli a személyes jelenlétet, az online forma lehetősége mégis a tanfolyamok zökkenőmentes megvalósítását biztosíthatja az olyan helyzetek során, amilyen a közelmúltban a Covid19-járvány volt.³⁰

A segédkönyvtáros programkövetelmény arról határoz, hogy a teljes szakmai képzés kizárólag távoktatásban nem végezhető el,³¹ de egyes tananyagegységek esetén a tanulási tartalom sikeres elsajátítása érdekében, összesen húsz órányi időtartamban önálló felkészülést is beépítettünk a képzési programba. Az önálló felkészüléshez oktatóink ún. tanulócsomagot állítanak össze, amelyben az elsajátítandó tananyag-rész, a feldolgozandó szakirodalom, a hozzá kapcsolódó feladat, az ehhez felhasználható óraszám és az ellenőrzés formájának leírása található, ezt a csomagot a tanfolyami résztvevők elektronikus formában, csatolt fájlban vagy a képzést támogató Moodle-felületen keresztül kapják meg.

Annak érdekében, hogy a tanulási eredményekről ne csak a tíz hónapos képzési időtartam végén, a képesítő vizsga során kelljen a résztvevőknek számot adniuk, és a teljes képzési tartalom elsajátítását menet közben is nyomon követhessük, mindhárom tananyagegység esetén témazárókat építettünk be a képzési programba. Az elsőben az ellenőrzés az *ECDL-ismeretek könyvtárosoknak* elnevezésű foglalkozás elsajátított ismereteire vonatkozik tesztfeladatsorral, szövegszerkesztési és táblázatkezelési feladat megoldásával, a másodikban *A könyvtári állomány feltárása* elnevezésű foglalkozás elsajátított ismeretei kerülnek ellenőrzésre tesztfeladatsorral és raktári jelzet megállapításával, a harmadikban pedig hagyományos és internetes faktografikus tájékoztatási feladatokat kell megoldani a számonkérés során – mindhárom esetben minimum 51 százalékos eredmény szükséges a sikeres teljesítéshez.

2021 második felében mindazok a képzőhelyek, amelyek a nyári egyeztetések során kinyilvánították a segédkönyvtáros képzés indítására vonatkozó szándékukat,³² az ágazati irányítástól pénzügyi támogatásban részesültek azzal a feltétellel, hogy a támogatás egy részét a korábban konszenzussal megállapított képzési díj 50 százalékos csökkentésére használják fel. A jogszabályi előírások szerint érvényes programkövetelmény és képzési program alapján szakmai képzés akkor indítható, ha a programon egy arra jogosult felnőttképzési szakértő az ún. előzetes minősítési folyamatot elvégezte, a felnőttképző pedig engedélyt

szerezett a képzés megvalósítására a felnőttképzési hatóságoktól, és rendelkezik a képzésre vonatkozó minőségirányítási rendszerrel.³³ 2021 augusztusára e három feladatot a Könyvtári Intézet és a szegedi megyei hatókörű városi könyvtár végezte el, így az új segédkönyvtáros képzés első, 2021/2022-es tanévét e két intézmény valósította meg, majd 2022 elején keresztfél éves meghirdetéssel csatlakozott hozzájuk a győri megyei hatókörű városi könyvtár, Miskolc és Nyíregyháza pedig 2022. őszi kezdéssel hirdette meg tanfolyamát.

A megvalósított tanfolyamok során a felnőttképzési törvény előírásai szerint³⁴ a képzésben részt vevőkkel felnőttképzési szerződést kell kötnünk, gondoskodnunk kell a személyes adatok megfelelő kezeléséről, előzetes tudásmérést kell biztosítanunk, minőségirányítási rendszert és annak részeként ügyfélszolgálati, panaszkezelési és oktatói minősítési rendszert kell működtetnünk, eleget kell tennünk a FAR-ban adatszolgáltatási kötelezettségünknek, és dokumentumainkon fel kell tüntetnünk felnőttképzési engedélyszámunkat, ezzel is megfelelő tájékoztatási kötelezettségünknek. Jelenléti íveket, haladási naplót és az oktatók foglalkoztatásával összefüggő dokumentumokat kell vezetnünk, oktatói, résztvevői és a résztvevőket delegáló munkáltatói elégedettségmérést kell végeznünk, honlapunkon közzé kell tennünk a képzési programot³⁵ és a résztvevői elégedettségmérés eredményeit.³⁶

A Könyvtári Intézetben befejezett képzés tapasztalatai pozitívak: a minőségirányítási rendszerben meghatározott ötös skálán oktatói elégedettségmérésünk eredménye 4,98, a résztvevői elégedettségmérés eredménye 4,55, a résztvevőket delegáló munkáltatói elégedettségmérés³⁷ eredménye 4,93. A képesítő vizsgára azok bocsáthatók, akik teljesítették a képzési programban előírtakat, erről a képzőhely a FAR-ban tanúsítványt állít ki, a résztvevőket pedig e tanúsítvány birtokában jelentkezteti az akkreditált vizsgaközpontnál a számonkérés teljesítésére. A 2022-es évben a Kulturális és Innovációs Minisztérium Köznevelési Stratégiai Főosztály Köznevelési és Szakképzési Programkoordinációs Osztályának támogatásával tanfolyamosaink az Innovatív Képzéstámogató Központ Zrt.-nél tették le a vizsgát csakúgy, mint a szegedi képzőhelyi csoport tagjai.

	Könyvtári Intézet	Szeged
2022. június	-	21
2022. július	25	-
Mindösszesen	46	

2. táblázat

A segédkönyvtáros szakmai képzést sikeresen befejezők száma, 2022. június-július

A vizsgaközponttal való együttműködés nem volt mindenben zökkenőmentes, ennek oka részben nyilván a még nem teljesen kiforrott munkamenet, de bízunk benne, hogy az ágazati irányítás ígéretének megfelelően nemsokára létrejön az a vizsgaközpont, amely az ágazathoz tartozó valamennyi új szakmai képzés vizsgájához rendelkezésre áll majd.

Az OKJ-s rendszer átalakítása egy másik olyan szakmát is érintett, amely a könyvtárakban folyó munkát erősen támogathatja: ez a könyv- és papírrestaurátor képzés. Az utolsó OKJ-s tanfolyami csoport 2011-ben végzett,³⁸ azóta 10 év telt el úgy, hogy az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) Állományvédelmi és Restauráló Osztályának nem adódott lehetősége a képzés újraindítására. 2021 januárjában, az új felnőttképzési jogszabályi körülmények között elfogadásra került a képzés nemzeti könyvtári munkatársak által összeállított programkövetelménye,³⁹ elkészült a képzési program,⁴⁰ és 2022 októberében az OSZK-ban elindult a hat fél éves, összesen 1100 órás szakmai képzés első tanfolyama.

A könyvtári terület továbbképzési lehetőségei

A kulturális szakemberképzés területén a most vizsgált időszakban nem történt jogszabályi változás, továbbra is érvényben van a korábbi rendeletcsokor,⁴¹ ezek előírásai közül ismét fontosnak tartjuk hangsúlyozni az ötévenkénti képzési és a naptári évre szóló beiskolázási terv elkészítését – ez az intézményvezetők kötelessége. Ahogy a felnőttképzési jogszabályváltozásról szóló részben jeleztük, új feladatot az jelent, hogy amennyiben a megvalósított továbbképzés a felnőttképzés kategóriájába tartozik, úgy a képzést szervező intézmény mint felnőttképző hatósági bejelentésére és a felnőttképzés vonatkozó jogszabályi részeinek szigorú betartására van szükség 2020 januárja óta.

A Könyvtári Intézet a másik két közgyűjteményi és a közművelődési területtel együtt 2017 óta minden

évben részesül az állami költségvetés kulturális szakemberek továbbképzésére biztosított összegéből. Az összegek a minisztériumi döntésnek megfelelően évről évre változnak: a vizsgált időszakon belül 2019-ben 15 millió, 2020-ban 29,2 millió, 2021-ben 17,2 millió forint volt, 2022-ben a kulturális államtitkári értesítés szerint 30 millió forintra számítottunk. A részletes költségvetési tervvel alátámasztott támogatási kérelemben minden évben szerepeltetjük a hazai és határon túli továbbképzések oktatói díjait, a vidékre kihelyezett tanfolyamok terembérleti díjait, a határon túli képzések szállás- és útiköltségét, az új és megújított továbbképzések igazgatási szolgáltatási díjait és kidolgozásuk költségeit. A támogatásoknak köszönhetően promóciós anyagok készíttetésére, az oktatást segítő számítógépes szoftverek megvásárlására, valamint a képzések szakirodalommal való ellátását biztosító dokumentumok beszerzésére is van lehetőségünk.

A továbbképzések engedélyezésében továbbra is közreműködik a 2021-ben újjáalakult Könyvtári Akkre-

ditációs Szakbizottság.⁴² A Könyvtári Intézethez az újjáalakulás óta nem jutott el a Szakbizottság új ügyrendje, miközben számukra egy korábbi megegyezés szerint honlapunkon önálló oldalt működtetünk.⁴³ Bár folytak már erről előzetes egyeztetések, egyelőre nem újult meg az engedélykérelem űrlapja és a tanfolyami résztvevői elégedettségmérő kérdőív tartalma sem. A minisztérium honlapján szerepel ugyan a nyilvántartásba vett akkreditált könyvtári képzések listája, ám a 2022. áprilisi dátumot viselő fájlban⁴⁴ több olyan továbbképzés is szerepel, amelyeknek az engedélye már lejárt.

A Könyvtári Intézet által a most vizsgált időszakban benyújtott továbbképzési programok közül három program ugyan elutasításra került, de közülük kettőt a Szakbizottság javaslatának figyelembevételével módosítottunk, és az újabb benyújtás során ezek is megkapták működési engedélyüket. A programok között szerepelnek teljesen új tematikájúak és olyanok is, amelyeknek korábbi engedélyét újítottuk meg, frissítve tartalmukat és szakirodalmi forrásait.

Az engedélyezés időpontja	A képzés elnevezése és óraszámja
2019. május 2.	<i>Úton a felhasználók felé – könyvtári marketing és rendezvényszervezés (30 óra)</i>
2019. november 15.	<i>Az online tanulás módszerei és eszközei (30 óra: 14 kontaktóra + 16 óra távoktatás)</i>
2020. január 6.	<i>Minőség és innováció a könyvtárban (120 óra)</i>
2020. február 6.	<i>Angol szaknyelvi ismeretek könyvtárosoknak – Special English Studies for Librarians (60 óra)</i>
2020. február 6.	<i>A könyvtárhasználati tananyag tartalma és módszertani kérdései (30 óra)</i>
2020. február 6.	<i>Muzeális könyvtári dokumentumok: megőrzés, nyilvántartás, szolgáltatás (30 óra)</i>
2020. április 8.	<i>Általános és szaktájékoztató (történelem, jog, képzőművészet, társadalomtudomány) online adatbázissal (60 óra)</i>
2020. április 8.	<i>Makerspace a könyvtárban (45 óra)</i>
2020. április 8.	<i>Speciális használói célcsoportok a könyvtárban (30 óra)</i>
2020. május 12.	<i>Szakmai tudatosság, szervezeti kultúra, partnerség (30 óra)</i>
2021. április 28.	<i>Az intézményi publikációs vagyont nyilvántartása a Magyar Tudományos Művek Tárában (30 óra)</i>
2021. szeptember 14.	<i>Könyvtári vezetési ismeretek (120 óra)</i>
2021. december 14.	<i>A könyvtári digitalizálás és az elektronikus szolgáltatások új útjai I. (60 óra)</i>
2021. december 14.	<i>A könyvtári digitalizálás és az elektronikus szolgáltatások új útjai II. (30 óra)</i>
2022. március 3.	<i>Élménymarketing, marketingkommunikáció és érdekérvényesítés (30 óra)</i>
2022. április 11.	<i>Kiadványszerkesztés közgyűjteményi környezetben (60 óra)</i>

3. táblázat

A Könyvtári Intézet engedélyt szerzett képzési programjai, 2019. május – 2022. június

Korábban engedélyezett programjaink közül oktatói kapacitáshiány miatt – az oktatói feladatokat vállaló könyvtáros kollégák nyugdíjba vonulása ezen a területen is komoly gondokat okoz – néhány tanfolyam meghirdetését jelenleg szüneteltetjük, így e tanulmány írásakor összesen 25 különböző 30, 45, 60, 90 és 120 órás továbbképzést kínálunk a kompetenciáikat fejleszteni kívánó kollégák számára.⁴⁵ A tanfolyamok szervezésére vonatkozó vállalásaink helyszíne nem csak a Könyvtári Intézet nemzeti könyvtárban található, 2017 szeptemberére felújított két – hagyományos és számítógépes – 30-30 fős ok-

tatóterme: képzéseinket előzetes egyeztetés után és a képzés engedélyében rögzítettektől, a tanfolyam jellegétől, illetve az oktatói létszámtól függően szívesen valósítjuk meg más budapesti könyvtárakban és vidéki intézményekben. A tanfolyamok közül különlegesen számít a *Makerspace a könyvtárban* elnevezésű képzés, amelyet a Békés Megyei Könyvtárban a vizsgált időszakban két alkalommal szerveztünk meg, hiszen együttműködésünk azon alapul, hogy a könyvtár rendelkezik makerspace műhellyel, és az oktatói gárdát is a könyvtár munkatársai biztosítják.

A tanfolyam elnevezése	A tanfolyam helyszíne ⁴⁶
<i>Coaching szemlélettel a könyvtárban</i> (30 óra)	Deák Ferenc Megyei és Városi Könyvtár, Zalaegerszeg
	József Attila Megyei és Városi Könyvtár, Tatabánya
	Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár, Szeged (2 alkalom)
	Tiszaújvárosi Hamvas Béla Városi Könyvtár; Helytörténeti Gyűjtemény, Tiszaújváros
	Vörösmarty Mihály Könyvtár, Székesfehérvár
<i>Felkészülés a fejlesztő biblioterápia könyvtári alkalmazására</i> (60 óra)	Hamvas Béla Pest Megyei Könyvtár, Szentendre (2 alkalom)
<i>Konstruktív konfliktuskezelés hatékony tárgyalási technikákkal</i> (30 óra)	BMGE Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár, Budapest
	Deák Ferenc Megyei és Városi Könyvtár, Zalaegerszeg
	Eötvös Károly Megyei Könyvtár, Veszprém
	Méliusz Juhász Péter Könyvtár, Debrecen
	Somogyi Károly Megyei és Városi Könyvtár, Szeged
	Takáts Gyula Megyei és Városi Könyvtár, Kaposvár
	Verseghy Ferenc Könyvtár, Szolnok
<i>A könyvtárhasználati tananyag tartalma és módszertani kérdései</i> (30 óra)	ELTE Savaria Regionális Pedagógiai Szolgáltató és Kutató Központ, Szombathely
<i>Könyvtári partnerkapcsolatok (szervezeti kultúra, szakmai önismeret)</i> (30 óra)	Balatoni Regionális Történeti Kutatóintézet, Könyvtár és Kálmán Imre Emlékház, Siófok
	Méliusz Juhász Péter Könyvtár, Debrecen
<i>A korszerű helyismereti munka alapjai</i> (30 óra)	Méliusz Juhász Péter Könyvtár, Debrecen
<i>Makerspace a könyvtárban</i> (45 óra)	Békés Megyei Könyvtár, Békéscsaba (2 alkalom)
<i>Olvasásösztönzés, olvasásnépszerűsítés, olvasásfejlesztés</i> (60 óra)	Berzsényi Dániel Megyei Könyvtár, Szombathely
	Csorba Győző Könyvtár, Pécs
<i>Szakmai tudatosság, szervezeti kultúra, partnerség</i> (30 óra)	Berzsényi Dániel Könyvtár, Szombathely
	Madách Imre Városi Könyvtár, Balassagyarmat
	Takáts Gyula Megyei és Városi Könyvtár, Kaposvár
<i>Úton a felhasználók felé – könyvtári marketing és rendezvényszervezés</i> (30 óra)	Berzsényi Dániel Könyvtár, Szombathely
<i>A zeneirodalom csúcspontjai könyvtáros szemmel</i> (30 óra)	Országos Idegennyelvű Könyvtár, Budapest (2 alkalom)

4. táblázat

A Könyvtári Intézet kihelyezett továbbképzései, 2019. május – 2022. június

👁 A KÖNYVTÁRI INTÉZET SZAKKÉPZÉSI ÉS TOVÁBBKÉPZÉSI TEVÉKENYSÉGE ... 👁

A minisztériumi támogatás legnagyobb hányadát a képzések oktatói honoráriumára és egyéb költségeire fordítjuk, így a tanfolyamokra jelentkezők számára

ingyenesen tudjuk biztosítani a részvételt. A vizsgált időszakban 103 tanfolyami alkalmat szerveztünk meg, összesen 1634 résztvevővel.

A tanfolyam elnevezése, óraszámja	Tanfolyami alkalmak száma / résztvevők száma
<i>Angol szaknyelvi ismeretek könyvtárosoknak (60 óra: 50 kontaktóra + 10 óra otthoni munka)</i>	4 alkalom / 48 fő
<i>Coaching szemlélettel a könyvtárban (30 óra)</i>	11 alkalom / 130 fő
<i>Elektronikus tananyagfejlesztés és távoktatás könyvtári környezetben (60 óra: 30 kontaktóra + 30 óra távoktatás)</i>	3 alkalom / 52 fő
<i>Felkészülés a fejlesztő biblioterápia könyvtári alkalmazására (60 óra)</i>	2 alkalom / 24 fő
<i>A GDPR szabályainak megfelelő adatkezelés a könyvtárakban (30 óra)</i>	2 alkalom / 38 fő
<i>Gyermekkönyvtári ismeretek új kihívásokkal – Most Te is beolvashatsz! (60 óra)</i>	3 alkalom / 39 fő
<i>Az internet archiválása mint közgyűjteményi feladat (30 óra)</i>	7 alkalom / 110 fő
<i>Az intézményi publikációs vagyron nyilvántartása a Magyar Tudományos Művek Tárában (30 óra)</i>	2 alkalom / 43 fő
<i>Kiadványserkesztési és prezentációkészítési feladatok megoldása a könyvtárban (90 óra)</i>	1 alkalom / 16 fő
<i>Kiadványserkesztés közgyűjteményi környezetben (60 óra)</i>	1 alkalom / 20 fő
<i>Konstruktív konfliktuskezelés hatékony tárgyalási technikákkal (30 óra)</i>	9 alkalom / 103 fő
<i>A korszerű helyismereti munka alapjai (60 óra)</i>	2 alkalom / 29 fő
<i>A könyvtárhasználati tananyag tartalma és módszertani kérdései (30 óra)</i>	6 alkalom / 88 fő
<i>A könyvtári digitalizálás és az elektronikus szolgáltatások új útjai I. (60 óra)</i>	1 alkalom / 25 fő
<i>A könyvtári digitalizálás és az elektronikus szolgáltatások új útjai II. (30 óra)</i>	1 alkalom / 15 fő
<i>Könyvtári partnerkapcsolatok (szervezeti kultúra, szakmai önismeret) (30 óra)</i>	2 alkalom / 27 fő
<i>Könyvtári szakértői ismeretek (30 óra)</i>	2 alkalom / 52 fő
<i>Könyvtári vezetési ismeretek (120 óra)</i>	3 alkalom / 65 fő
<i>A kulturális közösségfejlesztés gyakorlata (60 óra)</i>	2 alkalom / 46 fő
<i>Kutatástámogatás könyvtári környezetben: szakirodalmi, tudományometriai és statisztikai adatbázis-használat (45 óra)</i>	6 alkalom / 99 fő
<i>Makerspace a könyvtárban (45 óra)</i>	2 alkalom / 21 fő
<i>Minőség és innováció a könyvtárban (120 óra: 86 kontaktóra + 34 óra otthoni munka)</i>	2 alkalom / 47 fő
<i>Muzeális könyvtári dokumentumok: megőrzés, nyilvántartás, szolgáltatás (30 óra)</i>	4 alkalom / 64 fő
<i>Olvasásösztönzés, olvasásnépszerűsítés, olvasásfejlesztés (60 óra)</i>	6 alkalom / 73 fő
<i>Az online tanulás módszerei és eszközei (30 óra: 14 kontaktóra + 16 óra távoktatás)</i>	5 alkalom / 93 fő
<i>Szakmai tudatosság, szervezeti kultúra, partnerség (30 óra)</i>	2 alkalom / 34 fő
<i>A szerzői jog a könyvtárakban (30 óra: 12 kontaktóra + 18 óra távoktatás)</i>	6 alkalom / 144 fő
<i>Úton a felhasználók felé – könyvtári marketing és rendezvényszervezés (30 óra)</i>	4 alkalom / 70 fő
<i>Zenei könyvtári ismeretek III. – feltárás – tájékoztatás – új technológiák (60 óra)</i>	1 alkalom / 10 fő
<i>A zeneirodalom csúcspontjai könyvtáros szemmel (30 óra)</i>	1 alkalom / 9 fő
Összesen:	103 alkalom / 1634 fő

5. táblázat

A Könyvtári Intézet által megvalósított továbbképzések, 2019. május – 2022. június

A vizsgált időszak legnagyobb kihívását a tanfolyamszervezés területén a koronavírus-járvány és következményei jelentették. Korábban is tartottunk már *blended* képzéseket, tehát olyanokat, amelyek óraszámának egy részét személyes jelenléttel, más részét távoktatási tananyagok biztosításával kínáltuk a résztvevők számára, de az online térbe való teljes áttérés mindenképpen újdonságot jelentett. 2020 márciusában a felnőttképzés jogszabályi környezete meglehetősen lassan reagált a változásokra: eleinte átmeneti jogszabály⁴⁷ tiltotta a képzések és a vizsgák megvalósítását, és csak egy későbbi szakaszban nyílt lehetőség tanfolyamok online formájú szervezésére. Ezt az átmeneti időt fordítottuk arra, hogy kitaláljuk: melyik online platform lenne a legalkalmasabb a képzések lebonyolítására. Próbálkoztunk a *Skype*-pal, a *Google Meet*tel és a *Google Classroom*mal, végül két platform alkalmazása vált be. A nemzeti könyvtár az *MS Teams*et biztosította, így a Könyvtári Intézetben is ezt kezdtük el használni megbeszélések, értekezletek, egyeztetések lebonyolítására, tehát a képzésszervezés során is, folyamatosan ismerkedve a program lehetőségeivel és alkalmazva a tanfolyamok számára is beváló funkcióit. A másik platform a *FreeConferenceCall*, amelynek alkalmazása tulajdonképpen közvetett: *A könyvtárhasználati tananyag tartalma és módszertani kérdései* elnevezésű képzésünk könyvtárostanár oktatói használták több alkalommal is a tanfolyamok megvalósítása során – nagy sikerrel.

Ami az online megvalósított tanfolyamokkal kapcsolatos tapasztalatainkat illeti: nem könnyű mérleget vonni, a mérleg két tányérjába érvek és ellenérvek egyaránt tehetők. Kétségtelen, hogy a résztvevőknek sem utazásra, sem szállásra nem kell költeniük, és részvételük távolról is könnyen megoldható, de ez a részvétel csak akkor igazán (inter)aktív, ha megfelelő erősségű az internethálózat és a technikai eszközök is rendelkezésre állnak, hiszen a mikrofon és a webkamera használata online tanfolyam esetén elengedhetetlen. Ha a tanfolyamos a munkahelyéről vesz részt a képzésen, munkáltatójának nem kell helyettesítésről gondoskodnia – bár így a tanfolyami részvétel hatékonysága erősen megkérdőjelezhető, mert előfordul, hogy a résztvevő a tanfolyam idejével párhuzamosan könyvtári munkáját is próbálja végezni. Úgy láttuk, azt sem volt könnyű mindig megoldani, hogy a teljes karantén idején otthon tartózkodó családok egyetlen számítógépét a gyerekek szintén online iskolai órái és a férj/feleség online végzendő munkája mellett mikor is használhatja tanfolyami célokra a

könyvtáros kolléga. A továbbképzések gyakorlat-orientáltságát is erősen befolyásolta az online forma: oktatóink a tanfolyamszervezők segítségével erejüket megfeszítve próbálták átdolgozni óráik tartalmát és metodikáját, de az ehhez rendelkezésükre álló idő gyakran igen rövid volt. Tanfolyamfelelőseink számára is másfajta feladatot jelentett az online képzések szervezése, attól kezdve, hogy a jogszabályok által előírt felnőttképzési szerződés csak postai úton juttatható el a résztvevőkhöz, folytatva azzal, hogy a képzési napokon az *MS Teams* kezelőjeként nem mozdulhattak el a számítógép elől, hiszen folyamatos technikai segítséget kellett biztosítaniuk az oktatók és a résztvevők számára, és zárva azzal, hogy meg kellett oldaniuk mind az elégedettségmérést, mind a számonkérést online módon. Ami a számadatokat illeti: a koronavírus-járvány miatt többször visszatért karanténidőszakokban összesen 27 tanfolyami alkalmat valósítottunk meg online formában, és öt olyan tanfolyam is lezajlott, amelyet jelenléti képzésként kezdtünk el, de a tanfolyam ideje alatt bekövetkezett tiltások miatt már online formában fejeztünk be. A járvány lecsengése idején olyan kérések is felmerültek, amelyek a hibrid formát preferálták volna, vagyis lettek volna olyanok, akik egy-egy képzésre szívesen eljöttek volna személyesen, míg mások online szerettek volna bekapcsolódni – ezeknek a kéréseknek azonban szervezéstechnikai okokból végképp nem tudtunk eleget tenni. Természetesen a továbbiakban nem zárkozunk el online tanfolyamok szervezésétől, de úgy érezzük, hogy meg kell tartanunk a mértéket, azaz minden egyes tanfolyam meghirdetésekor mérlegelnünk kell a körülményeket, és ezektől kell függővé tennünk a megvalósítás formáját, szem előtt tartva a jelenléti képzéseknek azt a szintén nem elhanyagolható előnyét, amit a tanfolyami résztvevők számára a kollégákkal való személyes találkozás, az órák közti szünetekben folytatott tapasztalatcseré és az ezekből következő kapcsolatépítés jelent – hiszen mindez képernyők előtt ülve nem vagy csak ritkán valósul meg...

A felnőttképzési törvény a bejelentéssel működtetett továbbképzések esetén a dokumentáció területén négy kötelező feladatot ír elő: a képzésben részt vevő személlyel felnőttképzési szerződést kell kötni, gondoskodni kell a személyes adatok megfelelő kezeléséről, eleget kell tenni a *FAR*-ba történő adatkezelési kötelezettségnek, és meg kell felelni a bejelentés határozatában kapott nyilvántartási számra vonatkozó tájékoztatási kötelezettségnek.⁴⁸ Emellett a kulturális terület továbbképzéseire vonatkozó

378/2017. (XII. 11.) kormányrendelet dokumentációs előírásai⁴⁹ szerint minden tanfolyamon haladási naplót, jelenléti ívet, az ismeretek számonkéréséről szóló jegyzőkönyvet vezetünk, továbbá a képzéseken részt vevőkkel elektronikus úton folytatott szakmai felkészítést, ellenőrzést igazoló dokumentumokat és a számonkéréshez készített anyagokat öt évig megőrizzük. A képzés sikeres befejezéséről a jogszabályban előírt tartalommal tanúsítványt állítunk ki. Honlapunkon megjelenítjük az egyes tanfolyamok résztvevői elégedettségmérő kérdőíveire kapott válaszok táblázatos összefoglalóit,⁵⁰ és minden év március 31-ig – szintén a jogszabályban megadott adattartalommal – nyil-

vánosságra hozzuk az előző naptári évben lezajlott képzések tapasztalatainak összegzését.⁵¹

Határon túli továbbképzések

A Könyvtári Intézet által szervezett határon túli továbbképzések kialakulásának körülményeit és több évtizedes eredményeit az Intézet létrejöttének jubileumára készült *Könyvtári Figyelő*-különszámban közzöltük,⁵² így itt csak a vizsgált időszak adatait emeljük ki, jelezve, hogy a pandémia ezeket a tanfolyamokat is erőteljesen befolyásolta: a 15 alkalomból ötöt online formában szerveztünk meg. A tanfolyamokon összesen 293 fő vett részt, mindannyian tanúsítványt kaptak a képzés sikeres befejezéséről.

A határon túli továbbképzés időpontja	A határon túli továbbképzés helyszíne	A határon túli továbbképzés témája	A résztvevők száma
2019. október 28–29–30.	Kovászna megyei Csutak Vilmos Pedagógusok Háza, Sepsiszentgyörgy	<i>A biblioterápia módszereinek használata az iskolai könyvtárban</i>	23
2019. november 15.	Magyar Közösségi Ház Mécs László Könyvtár, Nagykapos	<i>Élmény-könyvtár</i>	16
2020. március 6.	Pélmonostori Városi Könyvtár, Pélmonostor	<i>Csapjunk a lecsóba! Ugródeszka a könyvtár!</i>	6
2020. február 26–27.	Literart Egyesület, Szatmárnémeti	<i>Szín – Tér – Tár – Könyvtár</i>	29
2020. szeptember 7.	Városi Könyvtár, Párkány	<i>Mesélj nekem E'meséről</i>	16
2020. szeptember 8.	Matej Hrebenda Könyvtár, Rimaszombat	<i>Fröccsműhely és ször(p)parti</i>	13
2021. április 27. (online)	Szlovákiai Magyar Könyvtárosok Egyesülete (Felvidék)	<i>A szerzői jog a gyakorlatban</i>	21
2021. május 11. (online)	Vajdasági Magyar Művelődési Intézet, Zenta	<i>Bevezetés a minőség-menedzsmentbe</i>	15
2021. május 18. (online)	Szlovákiai Magyar Könyvtárosok Egyesülete (Felvidék)	<i>Álhírek, webbiztonság, internetes zaklatás</i>	25
2021. szeptember 20–22.	Bod Péter Megyei Könyvtár, Sepsiszentgyörgy	<i>A pandémia okozta szervezeti változások kezelésétől a szolgáltatásfejlesztés lehetőségéig</i>	17
2021. október 25.	Kovászna Megyei Pedagógusok Háza, Sepsiszentgyörgy	<i>Mesélj nekem E'meséről</i>	18
2021. október 26.	Kovászna Megyei Pedagógusok Háza, Sepsiszentgyörgy	<i>Fröccsműhely és ször(p)parti</i>	18
2022. május 5. (online)	Szlovákiai Magyar Könyvtárosok Egyesülete (Felvidék)	<i>Ötletek, módszerek könyvtári olvasásfejlesztéshez</i>	26
2022. június 13. (online)	Szlovákiai Magyar Könyvtárosok Egyesülete (Felvidék)	<i>Egyenlő esélyek a könyvtárban</i>	14
2022. június 16.	Vajdasági Magyar Művelődési Intézet, Zenta	<i>Mesélj nekem E'meséről</i>	18
2022. június 17.	Vajdasági Magyar Művelődési Intézet, Zenta	<i>Fröccsműhely és ször(p)parti</i>	18

6. táblázat

A Könyvtári Intézet határon túli továbbképzései, 2019. május – 2022. június

Zárásként...

Képzési tevékenységünket szeretnénk töretlenül megvalósítani a továbbiakban is: mindkét szakmai képzés újabb és újabb évfolyamait elindítani, a lejáró

engedélyű, de sikeres továbbképzéseket megújítani, a könyvtári szakterület kihívásainak és szakmai igényeinek megfelelő új továbbképzéseket engedélyeztetni – mindezek megvalósításához a jövőben is számítunk a kulturális ágazati irányítás támogatására.

Jegyzetek és irodalmi hivatkozások

1. Európai Unió. A Tanács állásfoglalása a felnőttkori tanulásra vonatkozó új európai cselekvési programról (2021–2030) (2021/C 504/02). == EUR-Lex [online]. Luxemburg: Európai Unió Kiadóhivatala, 2011. Hozzáférhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32021G1214%2801%29&qid=1656503232081> [Megtekintve: 2022.07.25.]
2. HANGODI Ágnes. Képzések és továbbképzések a Könyvtári Intézet kínálatában. == Könyvtári Figyelő, Ú.f. 29. = 65. (2019) 2., p. 218–232. ISSN 0023-3773. Hozzáférhető: https://epa.oszk.hu/00100/00143/00356/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_2019_02_218-232.pdf [Megtekintve: 2022.07.25.]
3. 2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről. == Nemzeti Jogszabálytár [online]. Budapest: Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, 2010. Hozzáférhető: <https://njt.hu/jogszabaly/2013-77-00-00> [Megtekintve: 2022.07.25.] (a továbbiakban: Fktv.)
4. 2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről. == Nemzeti Jogszabálytár [online]. Budapest: Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, 2010. Hozzáférhető: <https://njt.hu/jogszabaly/2019-80-00-00> [Megtekintve: 2022.07.25.]
5. 11/2020. (II. 7.) Korm. rendelet a felnőttképzésről szóló törvény végrehajtásáról. == Nemzeti Jogszabálytár [online]. Budapest: Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, 2010. Hozzáférhető: <https://njt.hu/jogszabaly/2020-11-20-22> [Megtekintve: 2022.07.25.] (a továbbiakban: Fktv. Vhr.); 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról. == Nemzeti Jogszabálytár [online]. Budapest: Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, 2010. Hozzáférhető: <https://njt.hu/jogszabaly/2020-12-20-22> [Megtekintve: 2022.07.25.] (a továbbiakban: Szt. Vhr.)
6. Fktv. 1. § (1) bek. a) pont.
7. A Példatár a minisztériumok 2022-es átszervezése miatt jelenleg a Felnőttképzők Szövetségének honlapján (<https://www.fvsz.hu/>) érhető el: Példatár [elektronikus dok.]. Innovációs és Technológiai Minisztérium, 2021. Hozzáférhető: https://www.fvsz.hu/wp-content/uploads/2020/10/2020_itm_felnottkepzes_peldatar.pdf [Megtekintve: 2022.07.25.]
8. Fktv. 1. § (1) bek. ab) pont.
9. Fktv. 17. § a) pont.
10. Ld. Fktv. Vhr. 21. § (1) bek.
11. A könyvtárak feladatai felnőttképzési tevékenység esetén (tájékoztató) [elektronikus dok.]. Budapest, Könyvtári Intézet, 2021. Hozzáférhető: https://ki.oszk.hu/sites/default/files/dokumentumtar/tajekoztato_konyvtarak_fk_kotelezettseg.pdf [Megtekintve: 2022.07.25.]
12. Fktv. 30. § (2), (3) bek.
13. A Vendéglátó Akadémia honlapja [online]. Budapest, Vendéglátó Akadémia, 2018. Hozzáférhető: <https://vendeglatoakademia.hu/> [Megtekintve: 2022.07.25.]
14. A tanulmány táblázatainak elkészítésében Örsi Anita, a Könyvtári Intézet Könyvtári Szak- és Továbbképzési osztály oktatósszervezője volt segítségemre, munkáját ezúton is köszönöm.
15. 39/2020. (X. 30.) EMMI rendelet a kulturális intézményben foglalkoztatottak munkaköreiről és foglalkoztatási követelményeiről, az intézményvezetői pályázat lefolytatásának rendjéről, valamint egyes kulturális tárgyú rendeletek módosításáról. == Nemzeti Jogszabálytár [online]. Budapest: Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, 2010. Hozzáférhető: <https://njt.hu/jogszabaly/2020-39-20-5H> [Megtekintve: 2022.07.25.]
16. Uo.: 2. § 12. pont. A fogalom elemeiből a segédkönyvtáros képzésre a következők igazak: a kulturális intézmény alaptevékenységének, az ellátott munkakörnek megfelelő, érettségire épülő szakképesítés, a Magyar Képesítési Keretrendszer szerinti 5. szintű szakképesítés.
17. 03225022 számú Segédkönyvtáros megnevezésű szakképesítés megszerzésére irányuló szakmai képzéseket megalapozó programkövetelmény [elektronikus dok.]. Budapest: IKK Zrt., 2021. Hozzáférhető: <https://api.ikk.hu/v1/media/3477> [Megtekintve: 2022.07.25.]
18. Az IKK Innovatív Képzéstámogató Központ Zrt. honlapja [online]. Budapest: IKK Zrt., 2020. Hozzáférhető: <https://www.ikk.hu/> [Megtekintve: 2022.07.25.]

19. Fktv. 11. § (2) bek. aa) pont.
20. Képzési területek egységes osztályozási rendszere, 2018 (KEOR 2018) [online]. Budapest: Központi Statisztikai Hivatal, 2018. Hozzáférhető: https://www.ksh.hu/osztalyozasok_keor [Megtekintve: 2022.07.25.]
21. Európai Képesítési Keretrendszer [online]. Oktatási Hivatal, 2017. Hozzáférhető: https://www.magyarkepesites.hu/kepesitesi_keretrendszerek/ekkr [Megtekintve: 2022.07.25.]
22. Magyar Képesítési Keretrendszer [online]. Oktatási Hivatal, 2017. Hozzáférhető: https://www.magyarkepesites.hu/kepesitesi_keretrendszerek/mkkr [Megtekintve: 2022.07.25.]
23. DigKomp 2.1: Állampolgári digitáliskompetencia-keret nyolc jártassági szinttel és gyakorlati példákkal [elektronikus dok.]. Budapest: Digitális Pedagógiai Módszerani Központ, 2019. Hozzáférhető: http://dpmk.hu/wp-content/uploads/2019/07/DigComp2.1_forditas_6_20200130.pdf [Megtekintve: 2022.07.25.]
24. Ld. 03225022 számú Segédkönyvtáros megnevezésű szakképzés megszerzésére irányuló szakmai képzéseket megalapozó programkövetelmény [elektronikus dok.]. Budapest: IKK Zrt., 2021., p. 2–6. Hozzáférhető: <https://api.ikk.hu/v1/media/3477> [Megtekintve: 2022.07.25.]
25. Ld. Sztk. Vhr. 21–24. §.
26. 03225022 számú Segédkönyvtáros megnevezésű szakképzés megszerzésére irányuló szakmai képzéseket megalapozó programkövetelmény [elektronikus dok.]. Budapest: IKK Zrt., 2021., 11. pont. Hozzáférhető: https://api.ikk.hu/v1/media/3477_9.3 [Megtekintve: 2022.07.25.]
27. Fktv. 12. §.
28. A honlapon való közzétételt felnőttképzési jogszabály írja elő. Ld. Segédkönyvtáros képzési program [elektronikus dok.]. Budapest: Könyvtári Intézet, 2021. Hozzáférhető: https://ki.oszk.hu/sites/default/files/csatoltfajlok/kepzesi_program_pk_alapjan_vegleges_0.pdf. [Megtekintve: 2022.07.25.]
29. Fktv. 2. § 8. pont.
30. A segédkönyvtáros képzés előző két évfolyama a járvány miatti kényszerűségből részben online formában tanult, tapasztalataink azt mutatták, hogy – az oktatók és a résztvevők minden erőfeszítése ellenére – az eredményekben tükröződő hatások e képzési forma esetén alacsonyabb volt a jelenléti formához képest.
31. 03225022 számú Segédkönyvtáros megnevezésű szakképzés megszerzésére irányuló szakmai képzéseket megalapozó programkövetelmény [elektronikus dok.]. Budapest: IKK Zrt., 2021., 9.3 pont. Hozzáférhető: https://api.ikk.hu/v1/media/3477_9.3 [Megtekintve: 2022.07.25.]
32. A Könyvtári Intézet mellett a győri, a szegedi, a miskolci és a nyíregyházi megyei hatókörű városi könyvtár.
33. Fktv. 11. § (2) bek.
34. Fktv. 11. § (2) bek.
35. Ld. a 28. sz. hivatkozást.
36. Ld. pl. A korábbi képzési csoportok elégedettségmérésének adatai. SEGÉDKVT/1 [elektronikus dok.]. Budapest: Könyvtári Intézet, 2022. Hozzáférhető: https://ki.oszk.hu/sites/default/files/csatoltfajlok/segedkv1_1.pdf [Megtekintve: 2022.07.25.]
37. A 27 fős csoport döntő többségét (20 fő) könyvtári munkahely delegálta a képzésre.
38. Értékmentők [blogbejegyzés]. == OSZK blog, 2011. szeptember 28. Hozzáférhető: <https://nemzetikonyvtar.blog.hu/2011/09/28/ertekmentok> [Megtekintve: 2022.07.25.]
39. 02135013 számú Könyv- és papírrestaurátor megnevezésű szakképzés megszerzésére irányuló szakmai képzéseket megalapozó programkövetelmény [elektronikus dok.]. Budapest: IKK Zrt., 2021. Hozzáférhető: <https://api.ikk.hu/v1/media/2619> [Megtekintve: 2022.07.25.]
40. Könyv- és papírrestaurátor képzési program [elektronikus dok.]. Budapest: Könyvtári Intézet, 2021. Hozzáférhető: https://ki.oszk.hu/sites/default/files/csatoltfajlok/kepze_pr_szakertvel_egyben.pdf [Megtekintve: 2022.07.25.]
41. 32/2017. (XII. 12.) EMMI rendelet a kulturális szakemberek továbbképzéséről. == Nemzeti Jogszabálytár [online]. Budapest: Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, 2010. Hozzáférhető: <https://njt.hu/jogszabaly/2017-32-20-5H> [Megtekintve: 2022.07.25.]; 378/2017. (XII. 11.) Korm. rendelet a kulturális szakemberek szakmai továbbképzésének nyilvántartásba vételi szabályairól. == Nemzeti Jogszabálytár [online]. Budapest: Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, 2010. Hozzáférhető: <https://njt.hu/jogszabaly/2017-378-20-22> [Megtekintve: 2022.07.25.]; 39/2017. (XII. 29.) EMMI rendelet a kulturális szakemberek szakmai továbbképzési programjának nyilvántartásba vételével [...] összefüggő igazgatási szolgáltatási díjról. == Nemzeti Jogszabálytár [online]. Budapest: Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, 2010. Hozzáférhető: <https://njt.hu/jogszabaly/2017-39-20-5H> [Megtekintve: 2022.07.25.]
42. A Könyvtári Akkreditációs Szakbizottság névsora [elektronikus dok.]. Budapest: EMMI Könyvtári és Levéltári Főosztály, 2021. Hozzáférhető: https://ki.oszk.hu/sites/default/files/dokumentumtar/konyvtari_akkreditacios_szakbizottsag_nevsor.pdf [Megtekintve: 2022.07.25.]

43. A Könyvtári Akkreditációs Szakbizottság honlapja [online]. Budapest: Könyvtári Intézet, 2017. Hozzáférhető: <https://ki.oszk.hu/informacioszolgalattas/konyvtari-akkreditacios-szakbizottsag> [Megtekintve: 2022.07.25.]
44. Akkreditált nyilvántartásba vett könyvtári képzések [elektronikus dok.]. Budapest: EMMI Könyvtári és Levéltári Főosztály, 2022. Hozzáférhető: <https://cdn.kormany.hu/uploads/document/9/91/91f/91f6854fd565018077b36095d6e3ae71d7ae0e87.pdf> [Megtekintve: 2022.07.25.]
45. A teljes kínálatot ld.: A Könyvtári Intézet honlapja. Engedélyezett képzések aloldal. Budapest: Könyvtári Intézet, cop. 2022. Hozzáférhető: <https://ki.oszk.hu/kepzes/engedelyezett-tovabbkepzesek> [Megtekintve: 2022.07.25.]
46. A táblázatban két olyan szombathelyi helyszín (Berzsényi Dániel Könyvtár, ELTE Savaria Regionális Pedagógiai Szolgáltató és Kutató Központ) is szerepel, ahol egy-egy képzés megrendelője a megadott könyvtár vagy intézmény volt, de a koronavírus-járvány miatt az utolsó pillanatban a képzést át kellett helyeznünk az online térbe.
47. 70/2020. (III. 27.) Kormányrendelet az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében elrendelt veszélyhelyzet során a felnőttképzésben folyó oktatás és szakmai vizsgáztatás biztosításának eltérő szabályairól. == Nemzeti Jogszabálytár [online]. Budapest: Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, 2010. Hozzáférhető: <https://njt.hu/jogszabaly/2020-70-20-22> [Megtekintve: 2022.07.25.]
48. Fktv. 11. § (1) bek.
49. 378/2017. (XII. 11.) Korm. rendelet a kulturális szakemberek szakmai továbbképzésének nyilvántartásba vételi szabályairól. == Nemzeti Jogszabálytár [online]. Budapest: Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, 2010. Hozzáférhető: <https://njt.hu/jogszabaly/2017-378-20-22> 7., 8. § [Megtekintve: 2022.07.25.]
50. Ld. pl. Olvasásösztönzés, olvasásnépszerűsítés, olvasásfejlesztés. OLVASÁS_ÚJ_12 [elektronikus dok.]. Budapest: Könyvtári Intézet, 2021. Hozzáférhető: https://ki.oszk.hu/sites/default/files/csatoltfajlok/honlap_olvasas_12.pdf [Megtekintve: 2022.07.25.]
51. Ld. pl. A 2021-ben szervezett programok minőségbiztosításával kapcsolatos tevékenység tapasztalatainak összegzése a 378/2017. (XII. 11.) Korm.rendelet 8. §-a és 1. sz. melléklete szerint [elektronikus dok.]. Budapest: Könyvtári Intézet, 2021. Hozzáférhető: https://ki.oszk.hu/sites/default/files/csatoltfajlok/tk_programok_2021_minbirt_osszefoglalo.pdf [Megtekintve: 2022.07.25.]
52. HANGODI Ágnes. Két évtized eredményei a határon túli magyar könyvtárosok továbbképzésében – a Magyar Könyvtárosok Kárpát-medencei Továbbképzési Hálózata. == Könyvtári Figyelő, Ú.f. 30. = 66. (2020) 2., p. 226–240. ISSN 0023-3773. Hozzáférhető: https://epa.oszk.hu/00100/00143/00361/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_2020_02_226-240.pdf [Megtekintve: 2022.07.25.]

*(Beérkezett: 2022. augusztus. 23.
Aktualizálva: 2022. december 19.)*